

KULTUR OG IDEER

Tips oss kultur@vl.no

Fotball er en god erstatning

GOAL: Fotball åpner samtaler – også for dem av oss som ikke har så lett for det. Det synes filosofen er fint. Fotball-VM bryr Liverpool-supporteren Simon Critchley seg mindre om.

I SVEVET: Hvem er denne VM-helten? Spilte for storklubber som Barcelona og AC Milan, verdensmester en gang. Svaret finner du et annet sted på siden.

Illustrasjoner fra boken

Aktuell bok

Simon Critchley
DET VI TENKER PÅ NÅR VI TENKER PÅ FOTBALL
Tiden forlag

FOTBALL-LEGENDE: Hvem pryder omslaget? Spilte for Ajax og Barcelona. Sølvmedalje i fotball-VM i Vest-Tyskland i 1974. Døde av kreft i 2016.

SIMON CRITCHLEY

● **Britisk forfatteren og filosof bosatt i New York.** Født i Liverpool i 1960.

● **Fan av Liverpool Football Club.**

● **Har skrevet flere bøker om filosofi og en bok om David Bowie, samtidig som han jevnlig skriver i The New York Times.**

ARNE GUTTORMSEN
arne.guttormsen@vl.no

– Om vi ikke får til å snakke om egne redsler og skuffelser, kan vi snakke om kampen. Mens vi gjør det, er vi alle på like fot. Det er da stort, sier Simon Critchley. Den britiske forfatteren og filosofen er i Norge for å lansere boken *Det vi tenker på når vi tenker på fotball*.

Hangover. Simon Critchley ser avisbildet av Liverpool F.C. og Egypts store spiller Mohamed Salah og den tsjetsjenske presidenten som soler seg i fotballstjernens glans. Han rister på hodet og sier:

– Fotball og politikk. Det er vanskelig å føle noe godt ved årets VM.

– *Gleder du deg ikke?*

– Nei, jeg strever fortsatt med hangover etter tapet i Champions League-finalen, sukker han. Han sier selv at boka også handler mye om forholdet mellom far og sønn. De så CL-finalen sammen. Nå skulle ikke bare sesongen, men hele far- og sønnforholdet fullbyrdes med å oppleve en seier sammen.

– Jeg vil så gjerne at vi skal vinne noe. Jeg sørget for at vi fikk sjansen til å vinne finalen sammen, og så tapte vi. Det er også en grense der jeg spør meg hvorfor jeg organiserer livet mitt rundt dette spillet som bare gir meg skuffelser og tungsin.

Poetisk øyeblikk. Sønnen hans gleder seg til det VM som starter i kveld. Selv ser han mesterskapet som møter mellom annenrangs versjoner av noen av de beste europeiske og sør-

amerikanske klubblagene. Selvsagt skal han se, men ikke så oppslukt som før. VM er for langvarig med for mange lag. Det beste ville vært 12–16 lag i en turnering på et par uker.

– *Slik at Norge aldri blir med?*

– Nå har Island sitt øyeblikk.

Deres lag og fans viser noe av det mest interessante ved hva som er mulig i fotball. Deres seier over England i 2016 var et historisk øyeblikk, og et passende svar til Brexit noen få dager tidligere. Det var et poetisk øyeblikk. Jeg liker også lag som Costa Rica. Jeg er spent å se hvordan det går med Egypt, Saudi-Arabia og Iran. Om de afrikanske lagene har hatt framgang.

Så stiller han spørsmålet selv: Hva er følelsene for det engelske landslaget?

– Fiendtlighet. Vi vet at vi kommer til å tape. Kanskje kommer vi til kvartfinalen hvis vi er heldige. Det verste med fotball er når håpet melder seg.

Sosialistisk. Han sammenligner fotball med andre idretter for å vise at fotball er den der samarbeidet er viktigst. Derfor har første kapittel overskriften «Sosialisme». Han kunne ha sammenlignet med rugby som får like mye plass på engelske sportssider. Og som også er en ballsport der samarbeid er viktig med spillere som aldri syter og klager. Hvorfor ikke?

– Fordi jeg hatet rugby. Familien er arbeiderklasse fra Liverpool. Som tiåring tok jeg en eksamen som gikk så bra at jeg kom inn på *grammar school*. Der spiller man ikke fotball. Det er for arbeiderklassen. Man spiller cricket, landhockey og rugby. På høyt nivå er rugby en fas-

cinerende sport, men klasse-dimensjonen ved det er vanskelig å ignorere. Poenget mitt er likevel at fotball er mer enn en sport.

Brutalitet. På veien fram mot en fotballens poetikk, tar han en lang omvei om gresk teater.

– På samme måte som teater ofte ser ut til å bli definert av skjebneerfaringer, der folk er fanget i nett av gjerninger som binder dem til fortiden. Tilfeldigheter og hell avgjør mye i fotball. Men på et annet nivå er det skjebnen som utspilles. Fra det øyeblikket Mohamed Salah ble skadet i CL-finalen, visste vi supportere hva som kom til å skje. Vi kom til å tape. Likevel fortsetter du å se. Det er en sport. Men mange ganger lurter jeg på om det ikke heller er et drama der våre skjebner og vår identitet settes på spill, sier Critchley.

Fotball er etter et sannere drama enn teater, skriver han i boka. Der skriver han også om skjønnheten ved den kontrollerte brutaliteten.

– *Da Sergio Ramos felte og skadet Salah, var det vakker, kontrollert brutalitet?*

– Nei, det var en forbyrtelse som burde gi livsvarig fengsel. Det sa jeg offentlig i Madrid for få dager siden. Real Madrid-fans jeg snakket med hadde ikke problemer med å vise meg at jeg tok feil. Det var bare godt forsvarsspill. Det er dyktig forsvarsspiller gjør er å ta den beste spilleten ut av kampen. Som et lag må du ha forberedt deg på at det vil kunne skje særlig om du spiller mot folk som Ramos.

– Det er en skjønnhet ved en slik brutalitet. Fotball er et uttrykk for dyp og ofte voldelig lidenskap. Håpet er at liden-

skapen blir temmet og ritualisert. Fotballen har 17 regler for å demme opp for det. På den annen side elsker vi det når det skjer.

Ukeplan. Critchley skriver alle Liverpool-kamper inn i sin syvende sans. Resten av uka blir organisert deretter. I fire generasjoner etter bestemoren som har Liverpool's embleme på sin gravstein har familien vært fornet om klubben som synger at du aldri skal behøve å gå aleine.

– Jeg kan ikke tenke på noe annet i mitt liv som forener generasjonene på samme måte, sier han.

Han tror ikke han vil sette noen grenser for lidenskapen.

– Fotball er både et spill på verden og en flukt. Det viktigste ved fotball er at det gir folk et frikvarter, en kort opplevelse av nytelse i sammenheng med noe de kjenner godt og på et område

Fotball er levende flerguder. Jeg har min tro, mitt lag, mine historier, myter og guder og du har dine, sier den britiske forfatteren og Liverpool-supporteren Simon Critchley.

De ansiktsløse fotballstjernene / Ronaldinho (Brasil), Johan Cruyff (Nederland) og David Beckham (England)

PÅ LIKE FOT: I New York har Simon Critchley vært på skoler og snakket med 12-13 åringer. – De har ingen oppfattelse at jeg kan noe mer om fotball enn dem. Vi er på like fot. Jeg vet ikke om noe annet som forener generasjoner slik, sier han.

Foto: Joakim S. Enger

der de er innsiktsfulle. Å ha det fint på den måten gir ingen mening. Resten av verden gir ingen mening.

– Men også en flukt som kan ende med å fylle livet ditt fullstendig?

– Ja, fotball tar svært mye av min tid og mitt mentale rom. Kanskje vil det forandre seg med årene, men det blir bare verre.

– Hvilken spiller er den beste i verden nå?

– Jeg vet ikke. Skulle jeg velge et lag, ville førstemann være Luis Suárez. Kanskje ville den neste være Sergio Ramos. Du trenger slike spillere som gjør det som må gjøres for laget. Jeg skulle gjerne hatt en som ham på mitt lag. En som inviterer til frykt.

Han har tenkt mye på forholdet mellom fotball og barndom,

men også av å være en del av en mengde.

– Følelsen av hva vi kan gjøre i en slik mengde som en del av en stor støy, det er noe farlig i det. Mengden kan lett komme til å drepe noen. Fotball kan kanalisere noe slikt som er dypt i oss. 17 lover har regulert det siden 1800-tallet. Å se de reglene bli strukket og overtrådt gir fotballen en ekstra nytelse, sier filosofen.

Religion. Den eneste religiøse forpliktelsen han kjenner er den han har for Liverpool. Klubben har en tysk trener Jürgen Klopp som er kristen og stjernespilleren Salah som er muslim.

– Hvordan sammenligner du den troen du snakker om i for-

bindelse med fotball med Jürgen Klopps kristne tro?

– Mitt forhold til fotball er en form for trosforpliktelse som er religiøs i ordets egentlige betydning. Den er knyttet til oppslutningen rundt ritualer, et forhold til fortiden, forfedrene, legendene, mytene og – gudene. Men det er en polyteistisk religion. Fotball er levende flerguder. Jeg har min tro, mitt lag, mine historier, myter og guder og du har dine. Forholdet mellom det og en høyere forenende guddom, er det vanskeligere for meg å få noe bilde av.

Det han ser ved Klopp er at han besitter en empati.

– Noe er viktigere enn fotball for ham, hvordan du behandler andre og hvordan du lever li-

vet. Jeg tror hans tro setter ham i stand til å ha et empatisk forhold til spillere og til oss fans og å lese situasjoner på overbevisende måter. Moteksemplet er Mourinho som ikke ser ut til å ha noen gud. Det er en kjølighet i hans tilnærming som jeg finner interessant. Han er en antiromantisk figur. I min fotballbok er det mye rom for det romantiske bildet som Jürgen Klopp passer inn i. Jeg liker ham svært godt. Hans svakheter er at når noen finner ut av svakheter ved hans heavy metal-fotball, så har han ikke noe svar på det, sier Liverpool-supporteren.

FRISPARK: Spilte for storklubber som blant andre Manchester United, Real Madrid. Ble aldri verdensmester, men deltok i tre sluttspill, med kvartfinale i 2006 som det beste. ♡

